

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТЕМАТИКИ

Соціальні мережі є унікальною платформою для консолідації різних груп суб'єктів на основі спільності їх інтересів. Соціальні мережі сприяють структуризації комунікативного простору, створенню віртуальних співтовариств, які часто на практиці перетворюються на громадські об'єднання. А громадським інституціям дають можливість поширювати свої ідеї, залучати до своїх лав нових членів та координувати їх дії. Спостерігається взаємопроникнення повсякденної соціальної реальності і віртуальної. Це комунікативне середовище є органічною складовою механізму формування й розвитку громадянського суспільства і водночас джерелом інформації соціальної тематики. Соціальні мережі дедалі більше стають певною мірою інформаційним відбитком громадянської активності, оскільки саме цей канал комунікації використовується для поширення ідей, об'єднання однодумців у спільноти (як віртуальні, так і реальні), організації заходів, координації зусиль. Практично всі суспільно значущі процеси, події, явища залишають певний інформаційний відбиток у соціальних мережах.

Найяскравішим прикладом реалізації громадських ініціатив за допомогою соціальних медіа став Євромайдан, який розпочався з закликів активістів у Інтернеті виходити на протести. Як показують дослідження, саме роль лідерів думок у соцмережах, а не партійних функціонерів, виявилась визначальною в активізації громадянського спротиву. Соціальна активність, що охопила всі сфери суспільного життя, засвідчила високий рівень самоорганізації активної частини населення, яка згуртувалася не навколо політиків, а навколо ідей.

Під час Євромайдану і з початком війни на Донбасі спостерігається значна **активізація волонтерського руху в країні**. За даними дослідження GfK Ukraine, проведеного в листопаді 2014 р. на замовлення Організації Об'єднаних Націй в Україні, майже чверть українців (23 %) мали досвід волонтерства; основним напрямком діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займалися 70 % волонтерів. На сторінках соцмереж волонтери організовують збір коштів та надають інформацію про витрачені кошти (письмовими актами та фотозвітами).

Крім того, зауважимо, діяльність волонтерів спрямована не лише на допомогу постраждалим та соціально незахищеним громадянам. Спостерігається рух окремих індивідів і великих груп, спільнот до усвідомлення інтересів держави як своїх особистих і, відповідно, до практичних дій, спрямованих на допомогу державі в організації протидії інформаційній агресії РФ, поліпшенню іміджу держави тощо. На тлі багаторічної недовіри до органів влади та негативного іміджу держави це є позитивним і обнадійливим фактом. Зокрема, відома роль групи «Інформаційний опір» (координатор Д. Тимчук), яка під час окупації Криму і розгубленості державних інформаційних структур взяла на себе інформування користувачів соцмереж про ситуацію в зоні конфлікту. Інформаційні волонтери гуртуються довкола сайту під назвою «Інформаційні війська України», який запустило Міністерство інформаційної політики. Потенційних волонтерів закликають долучатися до інформаційної боротьби і ретельно виконувати отримані після реєстрації завдання.

Ряд акцій у соціальних мережах спрямовані на привернення уваги світової спільноти до подій в Україні, пояснення позиції органів влади, ставлення українців до актуальних суспільних процесів. При цьому підкреслимо, що обмін у соціальних мережах не лише відбиває суспільні настрої, а й може їх стимулювати, привертати увагу до актуальних та резонансних подій, підвищувати протестний потенціал чи підвищувати рівень громадянської активності.

Бібліотечні спільноти є одним з прикладів представлення в соціальних мережах груп (громад), що створені на основі корпоративних інтересів і зв'язків. Для них характерна просвітницька функція в мережі, яка реалізується на принципах розширення можливостей вільного доступу до інформації, сприяє забезпеченню свободи читання, інтелектуальної свободи і вільного висловлення й руху ідей та інформації. Наприклад, інформаційно-аналітичні підрозділи НБУВ (СІАЗ, НЮБ, ФПУ) через Facebook надають доступ до своїх електронних ресурсів, аналітичних журналів і бюлетенів. З ініціативи членів бібліотечних спільнот у соціальних мережах проводяться акції, флешмоби патріотичного характеру з популяризації української історії, мови, традицій, кінофільмів, живопису, музики тощо.

У таких спільнотах не лише йде обговорення суто фахових тем, висловлення пропозицій та ініціатив, спрямованих на розвиток бібліотечної справи, корпоративних зв'язків, а й формується певна громадянська позиція з суспільно резонансних проблем від наукових до політичних. Важливу роль у формуванні порядку денного дискусій, її напрямів і тональності відіграють лідери громадської думки. Це можуть бути окремі користувачі чи модератори спільнот з колом прихильників від кількох сот до 5 тис. (Пан бібліотекар, Tetiana Yaroshenko, Valentyna Pashkova, Репортер СІАЗ та ін.), які напружували високий рівень довіри, авторитету, власне соціального капіталу.

Мультифункціональність соціальних мереж, можливості щодо структурування комунікативного простору та об'єктивне сприяння розбудові громадянського суспільства роблять їх специфічним джерелом інформації для інформаційно-аналітичних структур бібліотек. Інформаційний обмін у соціальних мережах, пов'язаний, наприклад, з реалізацією громадських ініціатив, дає додаткові маркери та індикатори для з'ясування громадської думки з актуальних питань, основних тенденцій у розвитку суспільних процесів, реакції громадськості на дії владних структур. Також дає змогу простежити як маніпулятивні впливи, так і реакцію на них різних політичних і соціальних груп користувачів. У соціальних мережах неминує відбивається і політична поляризація суспільства, що відкриває шляхи для аналізу механізму цих процесів і з'ясування аргументації сторін.

З огляду на активну інтеграцію суб'єктів управлінської діяльності в соціальні медіа перспективною і важливою для розвитку громадянського суспільства в Україні є взаємодія в мережевому середовищі органів державної влади та громадськості. Співпраця уряду з громадянами в соціальних мережах відкриває додаткові шляхи до побудови ефективних комунікативних майданчиків між суспільством і владою. Зокрема, утворення співтовариств, де держструктури контактують з громадянами; створення блогів, де представлені і обговорюються державні послуги; залучення суспільства до роботи з поліпшення законодавства – доступ громадян в режимі онлайн до інформації державного сектору, чинних законів та тих, що розробляються; пряма звітність чиновників перед громадянами; оперативне обговорення і вирішення в режимі онлайн проблем, що виникають у країні і регіонах.

Отже, на тлі поєднання і взаємопроникнення інформаційних і нових соціальних технологій, зростають ресурси контролю за владними структурами та окремими функціонерами, підвищуються шанси реалізації громадських ініціатив. Мережева комунікація веде до зростання активності громадськості та підвищення її ролі у прийнятті рішень, а здатність до підтримання комунікації з боку влади стає одним з важливих показників ефективності державного управління. Зміст інформаційних обмінів у соціальних мережах становить значний інтерес для аналітиків інформаційно-аналітичних структур, оскільки є чутливим індикатором суспільних настроїв, відбитком соціальної активності громадян. Інформаційні масиви, що виникають як наслідок комунікативної активності, є джерелом інформації для аналітичних структур, зокрема Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ.